

Sneueltekst Labland

1. Missie bibliotheek

De bibliotheek is een rustpunt in de stad, een laagdrempelige vrijplaats in het bijzonder voor kinderen, een inspirerende en mooie openbare ruimte vol leesplezier, vrije toegang tot informatie en nieuwe technologie, een tweede thuis die aanzet tot ontmoeting, creativiteit en verbeelding, goed ingebed in de lokale buurt. Via haar collectie wil de bibliotheek betekenissen toevoegen aan het leven van haar bezoekers, ze wil iets in gang zetten, verhalen en verschillende perspectieven brengen en zo bijdragen tot individuele processen van reflectie.

2. Waarom Labland? Hoe past Labland binnen onze missie?

4 vaststellingen :

- De loutere opstelling van de collectie (= boekendepot) is onvoldoende om kinderen toegang te bieden tot leesplezier en kennis
- Veel kinderen missen de structuur om in te gaan op een punctueel educatief aanbod van de bibliotheek, dit aanbod moet dus een meer permanent karakter krijgen
- Leesplezier en kennis is vandaag geen kwestie van enkel boeken, een bibliotheek die op dat vlak een aanbod wil uitbouwen kan zich dus niet langer beperken tot het aanbieden van een collectie boeken
- Bij lokale vrijwilligers en medewerkers zit een schat aan talenten verborgen en veel mensen willen die graag inzetten om kinderen kennis te laten maken met technologie, verhalen, ...

Labland biedt ons de mogelijkheid om de verhalen die de collectie herbergt vanuit verschillende perspectieven actief aan kinderen aan te bieden. De bibliotheek als mooie en creatieve openbare ruimte binnen de stad wint daarbij aan belang. Met labland willen we alle kinderen de kans bieden zich verhalen eigen te maken, er met hun eigen talenten, interesses en smaken en vanuit een kritische blik mee aan de slag te gaan om hun eigen verbeelding, verhaal, creatie vorm te geven.

Labland sluit aan bij volgende strategische en operationele doelstellingen uit het cultuurbeleidsplan :

- Kinderen, jongeren en jongvolwassenen : de beschikbare ruimte bij partners van het cultuurbeleid wordt beter ontsloten voor kinderen, jongeren en jongvolwassenen
- Kwaliteit van en voor bewoners : er bestaat een uitgebreid netwerk van vrijwilligers en sleutelfiguren

3. Theoretisch kader/concepten

- Meervoudige intelligentie

De meervoudige intelligentie theorie is in 1983 geïntroduceerd door de Amerikaanse psycholoog Howard Gardner. Er bestaat echter geen wetenschappelijke consensus dat de verschillende intelligenties daadwerkelijk bestaan.

- Verbale en linguïstische intelligentie
- Logische en mathematische intelligentie
- Visuele en ruimtelijke intelligentie
- Interpersoonlijke intelligentie
- Intrapersoonlijke intelligentie
- Muzikale en ritmische intelligentie
- Kinetische en lichamelijke intelligentie
- Naturalistische intelligentie

De theorie van Gardner is relevant en bruikbaar omdat ze concreet de aandacht vestigt op nood aan een multicontextuele leeromgevingen voor kinderen. Door gebruik van verschillende perspectieven en methodes kan je een bepaald verhaal of bepaalde kennis beter overbrengen, een grotere betrokkenheid teweegbrengen bij kinderen. In het kader van Labland gaan we experimenteren met het gebruik van deze verschillende invalshoeken voor de ontsluiting van éénzelfde onderwerp.

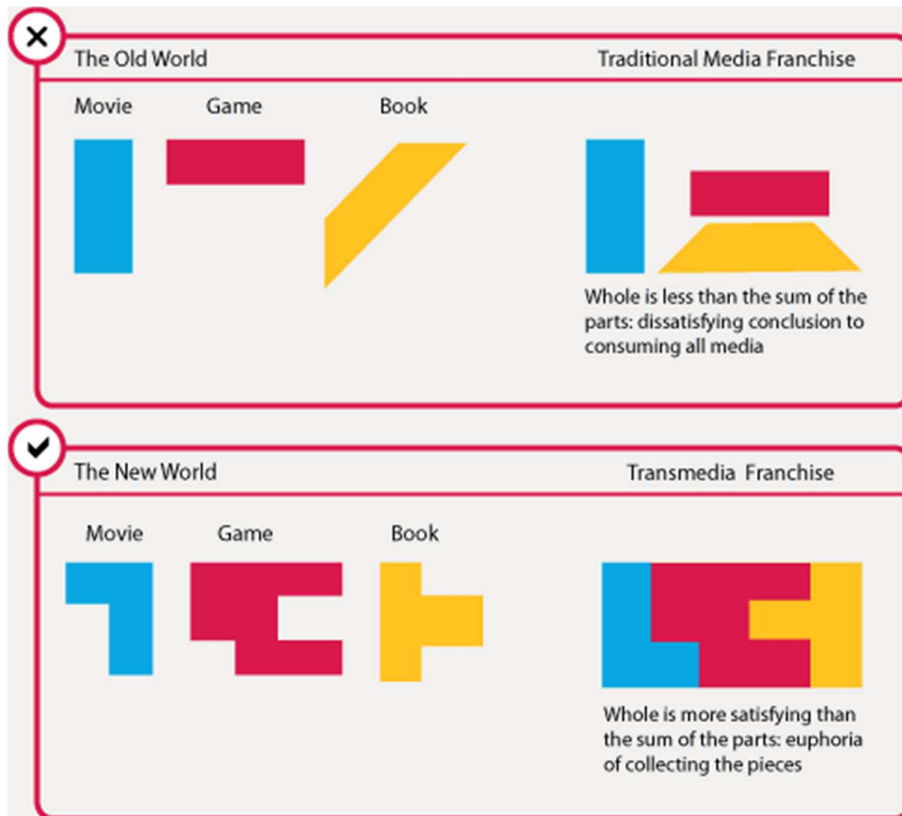
- STEAM-educatie

STEAM staat voor Science, Technology, Engineering, Arts en Maths. Het is een innovatief onderwijsmodel waarbij deze (normaliter afzonderlijke) vakken worden geïntegreerd om probleemoplossend te werken aan dagdagelijkse vraagstukken.

We zien in STEAM-educatie de mogelijkheid om binnen Labland een onderbelicht deel van onze collectie naar voor te brengen. De collectie non-fictie voor kinderen is sinds jaren ondergebruikt. Nochtans blijven boeken valabele instrumenten om kennis over te brengen. Ook is non-fictie een afdeling die doorgaans beter ligt bij moeilijke lezers. Door wetenschappen en wiskunde te ontsluiten via technologie, techniek en kunsteducatie maken we van deze collectie een doe-ruimte bij uitstek.

- Transmedia storytelling

Transmedia storytelling is het brengen van één verhaal in verschillende vormen of formats (live performance, video, boek, game, ...) waarbij elk format een deel van het verhaal brengt en gebruik gemaakt wordt van digitale technologie.

De bibliotheek heeft verschillende fysieke formats waarin verhalen worden gebracht in huis (bv. boek, film, game van Harry Potter). De rijkdom van verschillende verhalen zou in de verf kunnen gezet worden door eenvoudige transmedia storytelling projecten op te zetten binnen Labland. Het werken met verschillende formats kan drempelverlagend werken voor kinderen die bv van film houden maar niet van lezen, of van schrijven maar niet van games, ...

- Mediawijsheid

Mediawijsheid is het geheel van kennis, vaardigheden en attitudes waarmee burgers zich bewust en kritisch kunnen bewegen in een complexe, veranderende en gemediatiseerde wereld. Het is het vermogen tot een actief en creatief mediagebruik dat gericht is op maatschappelijke participatie (definitie uit de conceptnota mediawijsheid van het ministerie van onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap).

Het is belangrijk te benadrukken dat het bij mediawijsheid niet enkel gaat om praktische vaardigheden zoals ICT-skills, leesvaardigheid en vlotte omgang met/creatief gebruik maken van verschillende media, maar ook om mediabewustzijn vanuit de praktijk, inzicht in de mechanismen van commerciële communicatie en de media-industrie, kritische informatie- en strategische vaardigheden, en verantwoord en veilig mediagebruik.

De bibliotheek heeft een educatieve taak in het verzelfstandigen van kinderen in hun zoektocht naar de juiste informatie : Wat vind ik best waar? Hoe zoek ik wat ik nodig heb? Is

de informatie die ik vind juist? Binnen het aanbod van Labland is de bevordering van deze autonomie een aandachtspunt.

- Meertaligheid (bron : www.meertaligheid.be)

Iemand is meertalig wanneer er afwisselend meer dan één taal kan of moet gebruikt worden om met relevante gesprekspartners te communiceren. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen simultane (gelijktijdige) en successieve (opeenvolgende) meertaligheid. Simultane meertaligheid vindt plaats wanneer een kind opgroeit in een omgeving waar vanaf begin af aan meerdere talen tegelijkertijd worden aangeboden. We spreken van successieve meertaligheid wanneer een kind pas op een later moment geconfronteerd wordt met een nieuwe taal. De eerste taal is al tot op een redelijk niveau verworven.

Er zijn sterke, wetenschappelijk onderbouwde argumenten voor de stelling dat andere thuistalen dan het Nederlands ook een plaats moeten krijgen binnen het pedagogisch gebeuren:

De taal is een wezenlijk bestanddeel van onze identiteit. Erkenning en waardering van de thuistaal leidt daarom tot een hoger welbevinden, een beter eigenwaardegevoel en een sterkere en positievere identiteitsvorming bij kinderen. Door de thuistaal als een kracht te aanschouwen, en niet als een obstakel, tonen we respect voor de keuze van ouders. Bovendien praten ouders best met het kind in de taal die ze het beste kunnen, waarin ze denken en voelen. Zo verloopt de opvoeding het spontaanst en komen interacties niet 'gekunsteld' over. In de eigen taal kan het meest verteld worden en staan ouders het sterkst. Het spreken van de thuistaal versterkt daarnaast de band tussen ouders, het kind en de roots.

Meertaligheid maakt kinderen weliswaar niet slimmer; toch bestaat de evidentie dat meertaligheid een positieve bijdrage levert aan het taalbewustzijn, de taalgevoeligheid en het metalinguïstisch bewustzijn.

Een veelgehoorde mythe is dat het spreken van de thuistaal de kennis van het Nederlands belemmert. Wetenschappelijk onderzoek haalt deze mythe onderuit door bewijs te leveren dat het benutten van de thuistaal de Nederlandse taalvaardigheid van kinderen bevordert. Het kind bouwt namelijk voort op de fundamenteën die het al in de moedertaal verworven had. Hieruit vloeit het belang voort om de moedertaal goed te onderhouden: het niveau van de moedertaal is medebepalend voor het niveau van de nieuwe taal.

Een groot deel van de Brusselse kinderen groeit op in een simultaan meertalige omgeving. Men kan eenvoudigweg niet om deze realiteit heen. Toch is er zeer weinig aandacht voor meertaligheid : de positieve cognitieve en emotionele waarde ervan wordt miskent en genegeerd. Meertaligheid is nochtans een rijkdom en een waardevolle vaardigheid in deze stad die extra stimulans en ondersteuning verdient. Aandacht voor taal en meertaligheid is dan ook de enige logische keuze voor een Brusselse bibliotheek. Ons aanbod binnen Labland is zo mogelijk meertalig, regelmatig komen andere talen, meertaligheid en de emotionele band met talen an sich als thema's naar voor. Meertalige kinderen krijgen in alle geval de erkenning die ze verdienen.

- Leesbevordering (bron : Zicht op ... literatuureducatie en leesbevordering, Cultuurnetwerk Nederland, Utrecht, 2005)

Leesbevordering is het streven naar leesplezier en literatuureducatie, naar literaire competentie. Gesproken wordt van literaire competentie als iemand de weg weet in het brede aanbod van boeken en organisaties (wegwijs raken), kennis heeft van kenmerken van literaire teksten en daarmee waardering kan ontwikkelen (tekstgerichte vaardigheden) en vervolgens die waardering beargumenteerd kan formuleren (lezersgerichte vaardigheden). Onder literatuureducatie wordt verstaan alle educatieve activiteiten die in relatie staan tot of verwijzen naar literatuur en de daartoe gerekende genres, en die leiden tot literaire competentie. De activiteiten kunnen productief (schrijven, voordragen), receptief (luisteren en lezen) of reflectief (beschouwen) van aard zijn. Leesplezier is niet - zoals literaire competentie - onder te verdelen in cognitieve vaardigheden die aan te leren zijn. Beleving, identificatie en verbeelding van teksten zijn voorwaarden voor leesplezier. Ook de vorm waarin activiteiten worden aangeboden heeft veel invloed; voorlezen, praten over boeken, jureren en zelf schrijven zijn werkvormen die leesplezier stimuleren. Verder zijn de pedagogische aanpak, de kennis en het enthousiasme van de beroepskracht/vrijwilliger bij het aanbieden van de activiteiten van doorslaggevend belang. Leesbevordering en literatuureducatie liggen in elkaars verlengde. Het doel van leesbevordering, streven naar leesplezier, is een overkoepelend doel: kinderen zouden zo veel mogelijk positieve leeservaringen moeten hebben, ook als zij met literatuureducatie bezig zijn. Bovendien kan plezier in lezen ook bestaan uit beter begrip van een tekst. Literatuureducatie kan als subdoel ook leesbevordering hebben, waardoor leerlingen aangemoedigd worden teksten van een hoger niveau te lezen (gerelateerd aan het niveau van de leerlingen). Afhankelijk van de leeftijd vallen leesbevordering en literatuureducatie steeds meer samen, hoewel nooit geheel.

Kinderen en jongeren zouden constant in aanraking moeten komen met boeken, verhalen of gedichten en een volwassene die het juiste boek in de juiste fase aan hen aan kan bieden. Het eenvoudigst en effectiefst is het voorlezen vanaf jonge leeftijd. Uit herhaald onderzoek blijkt dat voorlezen goed is voor de taalontwikkeling, de fantasie en het leervermogen van kinderen. Leesbevordering en literatuureducatie zijn niet gebaat bij korte interventies; een doorgaande lijn is essentieel voor kinderen en jongeren. Dat wil zeggen dat kinderen en jongeren van nul tot achttien jaar structureel te maken zouden moeten krijgen met leesbevordering en literatuureducatie.

Bibliotheek Sans Souci en Labland in het bijzonder schrijven zich in het stimuleren van leesplezier voor kinderen door het creëren van een creatieve leesomgeving die aanzet tot verbeelding, identificatie en een positieve beleving van lezen. Speerpunt in onze werking rond leesplezier is dan ook voorlezen. Binnen Labland willen we verder ook meer werk maken van de aspecten schrijven, het medium boek, grafisch vormgeven en illustratie. Aan deze laatste komt niet zelden tech-educatie te pas.

4. Definitie labland = wat is het wel, wat is het niet?

4.1. Definitie

Labland is dat deel van de publiekswerking in de bibliotheek gericht op kinderen van 4 tot 14 jaar en hun ouders en/of leerkrachten waarbij we de collectie thematisch ontsluiten via permanente werktafels en punctuele begeleide activiteiten. Leesplezier, talen en kennis staan centraal voor een zo breed en (sociaal) divers mogelijk publiek. We versterken onze werking met het talent van lokale vrijwilligers. en

Er wordt een evenwicht bewaard in de aangeboden werktafels tussen het aanbod met het accent op verhalen (fictie) en het aanbod met het accent op kennis (non-fictie). Er is aandacht voor meertaligheid, diversiteit en gendercorrectie.

Van elke werktafel wordt een fiche opgemaakt met tijdsinvestering, aantal deelnemers, leeftijdscategorie, verhaal/kennis, werkvorm, benodigd materiaal, boekenlijst, kost, naam en contact verantwoordelijke medewerker/vrijwilliger, ...

4.2. Regels

- De bibliotheek is geen speeltuin, er wordt rustig gewerkt
- Er wordt spaarzaam met materialen omgegaan
- Er wordt zorgzaam met de materialen omgegaan
- De bibliotheek is geen kinderopvang : ouders worden steeds gewezen op hun verantwoordelijkheid om kinderen te begeleiden, niet-begeleide kinderen worden de toegang tot de bibliotheek niet ontzegt maar er wordt geen toezicht gehouden over hen
- De materialen zijn en blijven van de bibliotheek en hebben een vaste plaats
- Alles wat je gebruikt ruim je ook weer op, elke werkplaats wordt netjes achtergelaten voor de volgende deelnemer
- Als je wil meedoen heb je een bibliotheekkaart en draag je een naamsticker

4.3. Potentiële valkuilen

- Match met de klassieke bibliotheek, studieruimte
- Volwassenenwerking
- Beschikbaarheid materiaal
- Tijdsinvestering
- Communicatie

4.4. Plaats binnen de bibliotheekwerking

Labland omvat de hele jeugdwerking van de bibliotheek waaronder de voorleesactiviteiten, scholenwerking en Taaltwisters. Naast Labland heeft de bibliotheek de volgende opdrachten te vervullen :

- Balie : 28u/week
- Het werkproces collectie
- De volwassenenwerking (lezingen, Bbug, Kick off, ...)
- Het werkproces publiekscommunicatie

- De pop-up-bib : alle extra-muros activiteiten (Boekenbaz'art, café congé, bakfietsbib, Vlaams feest, ...)

4.5. Eindtermen lager onderwijs

Attitudes Nederlands

- De leerlingen ontwikkelen plezier in luisteren, spreken, lezen en schrijven en weerbaarheid.
- Bij het reflecteren op taalgebruik en taalsysteem tonen de leerlingen interesse in en respect voor de persoon van de ander, en voor de eigen en andermans cultuur.
- De leerlingen tonen bij de eindtermen Nederlands een (inter)culturele gerichtheid. Dit houdt in dat ze verschillende cultuuruitingen met een talige component in hun omgeving exploreren en er betekenis aan geven.

Muzische vorming

- door betasten en voelen (tactiel), door kijken en zien (visueel) impressies opdoen, verwerken en erover praten.
- beeldinformatie herkennen, begrijpen, interpreteren en er kritisch tegenover staan.
- plezier en voldoening vinden in het beeldend vormgeven en genieten van wat beeldend is vormgegeven.
- beeldende problemen oplossen, technieken toepassen en gereedschappen en materialen hanteren om beeldend vorm te geven op een manier die hen voldoet.
- tactiele, visuele impressies, ervaringen, gevoelens en fantasieën op een beeldende manier weergeven.
- Attitudes : De leerlingen kunnen blijvend nieuwe dingen uit hun omgeving ontdekken, zonder vooroordelen naar kunst kijken en luisteren, genieten van het muzisch handelen waardoor hun expressiemogelijkheden verruimen.

Media

- soorten van eenvoudige hedendaagse audiovisuele opnamen en weergavetoestellen (informatiedragers) aanwijzen, benoemen en ze creatief bedienen.
- een eigen audiovisuele taal gebruiken en het massale audiovisuele aanbod een relativerende plaats toekennen.
- eenvoudige, audiovisuele informatie uit de eigen belevingswereld herkennen, onderzoeken en vergelijken.

Wetenschap en techniek

- kunnen specifieke functies van onderdelen bij eenvoudige technische systemen onderzoeken door middel van hanteren, monteren of demonteren;
- kunnen onderzoeken hoe het komt dat een zelf gebruikt technisch systeem niet of slecht functioneert;
- kunnen in concrete ervaringen stappen van het technisch proces herkennen (het probleem stellen, oplossingen ontwikkelen, maken, in gebruik nemen, evalueren);

ICT

- gebruiken ict op een veilige, verantwoorde en doelmatige manier.
- kunnen zelfstandig leren in een door ict ondersteunde leeromgeving.
- kunnen ict gebruiken om eigen ideeën creatief vorm te geven.
- kunnen met behulp van ict voor hen bestemde digitale informatie opzoeken, verwerken en bewaren.

Indicatoren

- Stijging van het publieksbereik
- Gebruik van de ateliertafels en studieplekken
- Stijging van het aantal vrijwilligers

5. Haalbaarheid : middelen en mensen

5.1. Ruimte

Art Basics for Children heeft ism de bibliotheek een herinrichtingsplan uitgewerkt waarbij de nieuwe werking van de bibliotheek mogelijk gemaakt wordt door :

- Het voorzien in ateliertafels en een podium
- Meer mogelijkheden tot presentatie en opbergen van materialen
- Meer en mooieren studie- en leesplekken

5.2. Budget

5.3. Tijdsinvestering

5.4. Materiaal

- Creatieve materialen (uitgebreide lijst maken) : (origami)papier, scharen, lijm, kleurpotloden, stiften, chinese inkt, penselen, verfschorten, kalligrafiemateriaal, krijt en krijtstiften, pastelkrijtjes, ...
- Oven en keukenmateriaal
- 3-D-printer (voorlopig lenen voor bepaalde duur)
- Coding-materiaal : Raspberry, Arduino ...
- Lego mindstorm
- Soldeerset
- Computeronderdelen (Oxfam)
- Tablets en stylus
- Smartphones
- Labtops
- Software
- Apps
- Verlengkabels
- Camera
- Fototoestel
- VR-bril
- Statief
- Speelgoed : houten blokken, kapla, ridders, dieren, verkleedkleden, vertelpoppen, ...

- Kamishibai
- Scherm
- Hoofdtelefoons
- Instrumenten : Xylofoon, mondharpje, Orff-instrumenten, gitaar
- Fimo, klei
- Kralen, strijkparels
- Lettersnijmachine
- Wereldbol
- Typemachines
- Karton
- Stof
- Naaimachine
- Buttonmachine
- Basisgereedschapskist
- Kamishibaiverhalen

5.5. Competenties

De nodige competenties zijn :

- Voorlezen, voordracht
- Een instrument spelen
- Fotografie
- Film
- Teken
- Pedagogiek
- Meertaligheid
- Creativiteit
- Mediawijsheid
- Kennis van de collectie
- Bakken
- Creatief schrijven

5.6. Mogelijke partners en interessante organisaties

- Art Basics for Children
- De Franstalige bibliotheek
- Brede school
- Elzenhof
- Muse
- Ecole des Arts
- Museum van Elsene
- Jeugd en Poëzie
- Meandertaal
- Mediaraven
- Mooss
- Maks

- Gamelabbxl
- Fablab Brussels
- Fablab Imal
- Bbug
- Microfactory
- Constant
- Jeunesse Scientifique
- De Elsense scholen (fr en nl)
- Bibliotheek Brasschaat (databank)
- Oxfam computer
- Muntpunt
- Waalse Krook

6. Voorbeelden activiteiten

6.1. A-activiteiten

A-activiteiten zijn activiteiten met een permanent karakter tijdens de openingsuren van de bibliotheek. Kinderen kunnen ze autonoom uitvoeren met een minimum aan toezicht. Kinderen moeten zelf opruimen. Het gebruikte materiaal is aangepast aan het autonome karakter van de activiteit. Er wordt steeds minstens één A-activiteit fictie en één A-activiteit non-fictie aangeboden tijdens de openingsuren. A-activiteiten kunnen ook ingezet worden als secundaire activiteit bij voorleessessies en klasbezoeken. Bij A-activiteiten werken kinderen individueel. Er wordt een handleiding voorzien voor kinderen/ouders.

Elke maand worden twee nieuwe werktafels gemaakt.

Checklist A-activiteit :

Voorbeelden :

- Vogels tekenen (Carl Cneut en werkboek + non-fictie)
- Taalspelletjes
- Schrijfstation
- Schatkaart maken (eilandsjabloon + atlanten en verhalen over piraten en schatten)
- Boekenkafptafel (start schooljaar)
- Kijkdoos maken
- Verkleedkleden
- Stripverhaal maken
- Schaduwtheater maken
- Osmo coding app
- Animaties uit de leesdoos
- Koelkastpoëzie
- Wandelende takken onderhouden

6.2. B-activiteiten

Na afloop van de activiteit ruimen medewerkers, vrijwilligers en deelnemende kinderen samen op. Bij B-activiteiten kan individueel of samen wordt gewerkt. Er wordt vooraf aangegeven of werkstukken nadien kunnen worden meegenomen naar huis of klas.

Minstens 1 maal per maand wordt er een begeleide en aangekondigde activiteit aangeboden aan de ateliertafels

- Filosofie slam
- Origami-atelier
- Vertelpoppen maken
- Een boekentrailer maken
- Stop motion filmpje maken
- Literair koken voor ketjes
- Storybird
- Timelapse
- Story stones maken
- Een bananenpiano maken
- Lego mindstorms
- Strips maken
- Pop-up boek maken
- Babyboeken maken
- Kamishibai verhaal maken
- Robots maken (bv lego mindstorm)
- Yoga
- Terrarium maken
- Japanse drukblokken
- Zeefdrukken
- Boetseren met fimo

Thema's

- Insecten
- Vogels
- Het werk van Roald Dahl, Astrid Lindgren, Michael De Cock, Kristien Dieltiens, Brigitte Minne
- Fabeldieren
- Mythologie
- Dino's
- Pipi Langkous
- Boekdrukkunst (papier scheppen, boekbinden, ...)
- Schrift
- Strips
- Sprookjes
- Vervoer
- Architectuur, huizen en gebouwen
- Gender : M/V/X
- Eten

- Kaarten en atlassen
- Klein verzet

Methodiek

- Schrijven
- Schaduwtheater
- Stempelen
- Boekrecyclage
- Robots
- Kamishibai theater maken
- Tattoo's
- Boetseren

Planning 2017

Januari

Openingsfeest 14/1 à la big draw :

- Non-fictie : werk van Panamarenko, Fabre, ... (A)
- Sketsup/stylus (B)
- Raamtekenen : illustrator op bezoek
- Storystones maken (A)
- Tekenmachine
- Poëzieportretten door Jeugd en Poëzie
- Reuzekleurplaten
- Samenwerking met Ecole des Arts

Februari

- Strips maken met apps en foto's
- Manga cosplay
- Check Matias (Nasira)/check stripmuseum/stripauteur uitnodigen
- Volw activiteit graphic novel Lies Van Gasse 18/2

Maart

- M/V/X - roldoorbrekende personages pipi langkous, piratenprinsessen, Ronja de roversdochter, Billy Elliot : thema jeugdboekenmaand

April

- Kriebelbeestjes

Mei

- Boekrecyclage

Juni

- Ssst
- Roald Dahl

September

- Vervoer

Oktober

- Klein verzet : filosoferen met kinderen (B)

November

- Eten : Roald Dahl's taartenboek (B)

7. Inspiratie, bibliografie en bronnen

- Wat dromen dansende bomen? Over kunst op school, interculturele dialoog en sociale integratie, Mus-E Belgium, 2010
- Playful learning,
- The artist library, a field guide
- Henry Jenkins
- www.transbook.org
- www.100talenten.blogspot.be
- www.constantvzw.be
- www.fabland.nl
- www.instituteofplay.org
- R. Bruinzeels, De bibliotheek van de 100 talenten, 2011